

ŽIVOTI PESNIKA

Ležim na podu u kupatilu u ovoj anonimnoj hotelskoj sobi, stopala su mi oslonjena na ivicu kade a hladan moker peškir zgužvan pod vratom. Prokleta krvarenje iz nosa. Dobar pridev, odgovara, kao što kažu studenti na tim časovima kreativnog pisanja što nekad idu u paketu. Tako živopisan. Nikada pre mi nos nije krvario, šta sada treba da radim? Kocka leda bi mi prijala. Zamišljam automat za koka-kolu s ledom na kraju hodnika, ja puzim ka njemu, na glavi mi beli peškir kroz koji krv probija ostavljajući sve veću mrlju. Jedan od hotelskih gostiju otvara vrata svoje sobe. Kakav užas, nesrećan slučaj. Nožem ubodena u nos. Neće da se meša, vrata se zatvaraju, moj novčić se zaglavljuje u automatu. Držaću se peškira.

Vazduh je presuv, to je to, nema to nikakve veze sa mnom ili protestovanjem mog promoćenog tela. Osmoza. Krv hoće napolje zato što nema dovoljno vodene pare; radijatori greju kao ljudi a nigde prekidača da ih isključim. Cicije, zašto nisam mogla da od sednem u Holidej Inu? Umesto toga, evo me ovde, sa tobože elizabetinskim motivima uokvirenim u miševima izgrizene ramove, kao nečiji očajnički pokušaj da napravi nešto od ove zabiti. Na periferiji Sadberija, svetske prestonice industrije nikla. Dopustite nam da Vam pokažemo grad, rekoše. Volela bih da vidim deponije drozge, i mesta s kojih je spržena vegetacija. O, ha-ha, rekoše. Ponovo raste, niču fabrike. Razvija se u sasvim, znate, civilizovano mesto. Dopadalo mi se onako, rekoš, ličilo je na mesec. Ima nečeg zanimljivog u mestu gde apsolutno ništa ne raste. Golo. Mrtvo. Kao očišćena kost. Zna te na šta mislim? Kradom pogledaju jedan drugog, mlada bradata lica, jedan puši lulu, sastavljaju podnožne napomene, napreduju u karijeri, zašto se uvek zaglavimo sa gostujućim pesnikom? Poslednji je povratio na podnu prostirku u automobilu. Samo čekaj dok dobijemo stalna nameštenja.

Džulija pokrenu glavu. Krv joj lagano curi niz grlo, gusta i purpurnog ukusa. Sedela je tu ispred telefona, pokušavajući da rastumači uputstva za obavljanje međugradskih poziva preko hotelske centrale, a onda je kinula i stranica pred njom je iznenada poprskana krvlju. Ničim izazvano. A Berni sigurno sedi kod kuće, čekajući da ona pozove. Kroz dva sata treba da čita svoju poeziju. Kakvo dražesno predstavljanje: ustaće i krenuti prema mikrofону, smešeći se, otvoriće usta i krv će joj pocureti iz nosa. Hoće li pljeskati? Hoće li se pretvarati da ne primećuju? Hoće li pomisliti da je to deo pesme? Moraće da kopa po tašni tražeći papirnu maramicu, ili, još bolje, onesvestiće se, i neko drugi će morati da se snađe. (Ali svi će misliti da je pijana.) Kako neprijatno za odbor. Hoće li joj platiti, uostalom? Zamišlja ih kako raspravljaju o tome.

Podiže malo glavu, da vidi da li je prestalo. Oseti kako joj nešto poput toplog puža lazi ka gornjoj usni. Oblizavši se, oseti slan ukus. Kako će doći do telefona? Na leđima otpuzi preko poda, odupirući se o laktove i odgurujući se stopalima, kao da pliva dži-

novski vodeni insekt. Ne treba da zove Bernija, doktora treba da zove. Ali stanje nije dovoljno ozbiljno. Ovako nešto bi se uvek dešavalo svaki put kad ima veće poezije, nešto bolno ali suviše neznatno da bi se zvao doktor. Uostalom, to se uvek desi izvan grada, a ona nikad ne zna nijednog doktora. Jednom je to bila jaka prehlada; glas joj je zvučao kao da dopire kroz slojeve blata. Jednom su joj otekli šake i gležnjevi. Glavobolje su redovna pojava: kod kuće nikada nema glavobolje. Kao da se nešto protivi njenom čitanju poezije i pokušava da je spreči u tome. Samo čeka da to poprimi drastičniji oblik: paraliza viličnih mišića, privremeno slepilo, gubitak svesti. Ovo zamišlja prilikom predstavljanja, uvek: ona na nosilima, kola hitne pomoći čekaju, onda se budi, bezbedna i izlečena, a Berni sedi pored kreveta. On bi joj se nasmešio, poljubio je u čelo, rekao bi joj – šta? Nešto čarobno. Dobili su na Vintario¹ lutriji. Nasledio je mnogo novca. Galerija je solventna. Nešto što bi značilo da ne mora više ovo da radi.

U tome je problem: potreban im je taj novac. Oduvek im je bio potreban taj novac, sve četiri godine kako žive zajedno, a i dalje im je potreban. S početka se i nije činio tako važnim. Berni je tada dobijao stipendiju, slikao, a onda mu je stipendija produžena. Ona je skraćeno radno vreme radila u biblioteci, na katalogizaciji. Onda joj je knjigu objavila jedna izdavačka kuća srednje veličine, te je i sama dobila stipendiju. Naravno da je ostavila posao kako bi što bolje iskoristila vreme. Ali Berniju je ponestalo novca, a slike su mu se slabo prodavale. Čak i kad bi prodao neku, posrednik bi dobijao najveći deo zarade. Posrednički sistem je pogrešan, rekao joj je, i sa druga dva slikara otvorio ortačku umetničku galeriju koju su, posle mnogih razgovora, odlučili da nazovu "Beleške iz podzemlja". Jedan od dvojice slikara imao je novca, ali ostali nisu hteli da ga iskorišćavaju; deliće sve strogo na tri dela. Berni joj je to sve objasnio; i bio je toliko pun entuzijazma da joj se činilo prirodnim da mu pozajmi polovinu svoje stipendije, samo da pokrene stvar. Čim stanu da ostvaruju dobit, rekao joj je, vratiće joj dug. Čak joj je dao dve deonice u galeriji. Nisu, međutim, još počeli da ostvaruju dobit, i, kako je Berni ukazao, momentano joj i nije stvarno potreban taj novac natrag. Može dobiti još. Sada već ima izvestan ugled; doduše, mali, ali ipak, ona može da zaradi lakše i brže no on, putujući okolo i čitajući svoju poeziju na kolečkim kampusima. Ona "obećava", što znači da je jevtinija od onih što više nego obećavaju. Dobijala je dovoljno poziva da ih izdržava, i, premda je o značaju svakog raspravljala sa Bernijem, nadajući se da će on staviti veto, on je nikada do sada nije savetovao da odbije neki. Ali istini za volju, nikada mu nije rekla koliko zapravo mrzi sve to, buljenje, svoj ravnodušno monotoni glas, i ono jedno razorno pitanje koje sigurno vrebava u gomili praznih. *Hoću reći, da li Vi zaista mislite da imate šta da kažete?*

Usred februara, usred snega, krvari na pločicama poda u kupatilu. Ako okrene glavu, vidi ih, bele šestougaonike povezane kao ćelije saća, sa po jednom crnom pločicom u pravilnim intervalima.

Za tričavih sto dvadeset i pet dolara – ali to je pola kirije, ne zaboravimo – i dvadeset pet dnevno na ime troškova. Morala sam da uzmem jutarnji avion, nije bilo mesta na

¹ Igra reči zasnovana na fuziji engl. *win* "pobediti" i imena kanadske države Ontario.

popodnevnom, ko do đavola ide u Sadberi u februaru? Šačica inženjera. Praktični građani, kopaju rudu, zgrnu lovnu, kupe dva automobila i bazen. Ionako ne odsedaju u ovom mestu. Restoran je poluprazan u vreme ručka. Samo ja i neki starac što naglas priča sam sa sobom. Šta nije u redu s njim? pitala sam kelnericu. Je li lud? Šapatom sam to rekla. U redu je, on je gluv, rekla je. Nije, samo je usamljen, mnogo je usamljen otkako mu je žena umrla. Ovde živi. Pretpostavljam da je to bolje nego starački dom, znate? Leti ovde ima više ljudi. A dolazi nam i mnogo muškaraca koji se razvode. Možete ih uvek prepoznati, po onome što naručuju.

Nisam pitala dalje. Ipak, trebalo je, sada nikada neću znati. Po onome što naručuju. Kao i obično tražila sam najjeftiniju stvar na meniju. Treba mi onih sto dvadeset i pet celih, zašto ih tračiti na hranu? Ovu hranu. Jelovnik je neuspeo pokušaj podražavanja elizabetinskog, sve je napisano sa krajnjim "e". Uzela sam En Bulin Specijal, hamburger bez zemičke, garniran četvrtastim komadom crvenog želea, a za posle "čašu obrana mleka". Da li znaju da je En Bulin odrubljena glava? Da li zbog toga hamburger nema zemičku? Šta se dešava u ljudskim glavama? Svi misle da pisci moraju da znaju više o unutrašnjosti ljudske glave, ali to je pogrešno. Znaju manje, i zato pišu. Pokušavaju da otkriju ono što svi drugi uzimaju zdravo za gotovo. Simbolizam jelovnika, za ime božje, zašto uopšte razmišljam o tome? Nema nikakvog simbolizma u jelovniku, to je samo nedovoljno upućen pokušaj nekog tupana da bude simpatičan. Zar ne?

Isviše si komplikovana, govorio joj je Berni; dok su se još mazili i bockali jedno drugom dušu. Opusti se. Lezi. Pojedi pomorandžu. Namaži nokte na nogama.

Lako je njemu.

Možda još i nije ustao. Nekada je dremao popodne, ležao bi tako pod brdom ćebadi u njihovom stanu u ulici Kvin Strit Vest (iznad radnje koja je nekad prodavala gvoždariju a sad je pretvorena u prodavnicu tkane odeće, a kirija stalno raste), lica okrenuto nadole i ruku izbačenih svaka na svoju stranu, a čarape su mu ležale na podu gde ih je bacio, jednu za drugom, kao izdavana stopala ili ukočeni plavi tragovi koji vode ka krevetu. Čak i ujutro bi se polako budio i napipavao put do kuhinje da uzme kafu, koju bi ona već bila spremila. To je spadalo u luksuz, prava kafa. Ona bi satima već bila budna, sedeći zgurena za kuhinjskim stolom, mučeći se nad komadićem hartije, glođući reči, kidajući jezik. On bi svoja usta, još puna sna, spustio na njena, a možda bi je i odvuкао natrag u spavaću sobu i bacio je sa sobom na krevet, u tu lokvu mesa, usnama klizeći po njenom telu, u dlakavom uživanju, a pokrivač se sklapao nad njima dok su tonuli u bestežinsko stanje. Ali već neko vreme nije to radio. Budio se sve ranije; ona je, s druge strane, sve teže ustajala iz kreveta. Gubila je tu prisilu, tu radost, što god ju je izvlačilo napolje na hladan jutarnji vazduh, teralo je da ispunjava sve one beležnice, sve one štampane strane. Umesto toga, uvijala bi se u ćebad nakon što je Berni ustao, ušuškavajući sve krajeve i umotavajući se u vunu. Počinjala je da oseća da je ništa ne čeka s one strane iverice kreveta. Ne praznina već ništa, nula s nožicama iz udžbenika matematike.

"Odoh", rekao bi njenim bunovnim umotanim ledima. Ona bi bila dovoljno budna da to čuje; a onda bi ponovo utonula u vlažan san. Njegovo odsustvo bio je razlog više da ne ustane. On bi išao u "Beleške iz podzemlja", gde je izgleda sada provodio najveći deo

vremena. Bio je zadovoljan napredovanjem galerije, dali su nekoliko intervjua za novine, a njoj je bilo lako da razume kako nešto može biti ocenjeno kao relativan uspeh a da ipak ne donosi novac, pošto je isto bilo i sa njenom knjigom. Ali pomalo je brinula jer više nije nešto mnogo slikao. Poslednja slika bila mu je okušaj u magičnom realizmu. Na slici ona, sedeći za kuhinjskim stolom, umotana u karirano vuneno ćebe s podnožja kreveta, kose labavo skupljene u pundicu na potiljku, liči na nekakvu priliku umiruću od gladi. Šteta što je kuhinja žuta; od toga joj je koža izgledala zelenom. Nije je, međutim, završio. Papirologija, rekao bi. Tako on provodi jutra u galeriji, to i javljanje na telefon. Njih trojica je trebalo da se smenjuju i on je trebalo da ide u dvanaest, ali bi obično završio tamo i popodne. Galerija je privukla i nekoliko mladih slikara, koji bi sedeli uokolo pijući neskaflu iz plastičnih čaša i pivo iz limenki i raspravljali da li onome ko kupi deonicu u galeriji treba da bude omogućeno da tu i izlaže i da li galerija treba da prihvata porudžbine, a ako ne kako onda da opstane. Imali su razne planove, a nedavno su angažovali i devojkicu za odnose sa javnošću, izradu postera, korespondenciju i navaljivanje na medije. Radi kao nezavisni stručnjak za marketing i za druge dve male galerije i jednog komercijalnog fotografa. Tek počinje, rekao je Berni. Govori o razvoju. Zove se Marika; Džulija ju je upoznala u galeriji, još onda dok je imala običaj da navrati popodnevom. To je izgledalo tako davno.

Marika je plavuša breskvinog tena, oko dvadeset dve-tri godine stara, u svakom slučaju ne pet ili šest godina mlađa od Džulije. Iako joj ime nosi egzotičan prizvuk, mađarski možda, izgovor joj čisti ontarijski a preziva se Hant. Ili je majka imala bujnu maštu ili je otac promenio prezime, ili je možda sama Marika uzela to ime. Bila je jako prijateljski nastrojena prema Džuliji. "Pročitala sam Vašu knjigu", rekla je. "Nemam vremena za čitanje previše knjiga, ali Vašu sam zbog Bernija uzela iz biblioteke. Nisam mislila da će mi se dopasti, ali zapravo je sasvim dobra." Džulija je zahvalna, Berni je rekao odveć zahvalna, ljudima kojima se dopada njen rad, ili čak i onima koji su samo pročitali neku njenu knjigu. Uprkos tome, čula je unutrašnji glas kako odgovara: *Nosi se*. U pitanju je način na koji joj je Marika uputila kompliment: kao keks psu, pola nagrada, pola mito, i snishodljivost.

Otada su nekoliko puta zajedno pile kafu. Uvek bi Marika svratila kojim poslom za Bernija. Sedele bi u kuhinji i pričale, ali prave veze nisu se uspostavljale. Bile su poput dveju majki na rođendanskoj proslavi koje sede po strani dok im deca urlaju i halapljivo jedu; iako uljudne jedna prema drugoj, pažnja im je stvarno obuzeta nečim drugim. Jednom je Marika rekla: "Oduvek sam verovala da bi mi se moglo dopasti da i sama pišem", a Džulija je osetila malu crvenu eksploziju u potiljku i umalo je bacila svoju šoljicu s kafom na nju, kad je uvidela da Marika nije tako mislila, da je samo pokušavala da izgleda zainteresovana. "Ne bojite li se da će Vam ponestati materijala?"

"Ne materijala, energije", rekla bi, nastojeći da zvuči kao da se šali, ali to je bila istina, i toga se plašila. Zar nije to jedna te ista stvar? "Ajnštajn", rekla je, i Marika, ne uvidevši vezu, čudno je pogleda i skrenu razgovor na filmove.

Poslednji put kad je Marika došla, Džulija nije ni ustala iz kreveta. Nije imala izgovora niti objašnjenja. Gotovo da joj je rekla da ide, ali Berniju je bila potrebna njegova crna beležnica, ona sa telefonskim brojevima, pa je morala da je pusti. Marika je stajala naslonje-

na na dovratka spavaće sobe, sitna i uredna u slojevitoj odeći, s ručno tkanom torbicom koja joj je visila u ruci, dok je Džulija, neoprane kose koja joj je u retkim pramenovima padala po ramenima spavaćice, gorkog lepljivog ukusa u ustima i lako ošamućena, klečala na podu i pretraživala džepove Bernijevih bačenih pantalona. Po prvi put u njihovom životu poželela je da se on proklete udostoji da pokupi svoju odeću. Osećala se izloženom, iako nije imala razloga, nije to njena odeća, nije ju je ona bacila. Marika je pokazivala znake iznenađenja, nelagode i izvesne veselosti, kao da su Bernijeve prljave čarape i izgažene farm-erke Džulijin meki donji stomak, koji je oduvek htela da vidi.

"Ne znam gde ju je stavio", iznervirano reče Džulija. "On sam treba da ih podigne", i dodade, odveć, znala je, defanzivnim tonom, "Mi sve delimo."

"Naravno, uz Vaš posao i sve to", reče Marika. Pogledom je kružila po sobi zadržavajući ga na sivkastom krevetu, Džulijinom džemperu nemarno bačenom na stolicu u uglu, mrko oivičenim listovima avokada na prozorskoj dasci, njihove jedine biljke. Uzgajila ga je iz semena slavljeničkog avokada – ne seća se više razloga za slavlje – ali nešto nije bilo u redu s njim. Listove čaja, trebalo je na njih staviti listove čaja, ili drveni ugallj?

Beležnica je napokon nađena ispod kreveta. Džulija ju je izvukla; grudva prašine bila se prilepila za nju. Zamislila je pločicu, poput onih na istorijskim kućama, GRUDVICA PRAŠINE. *Nekadašnja svojina Džulije Mors, pesnikinje*. Nekoliko školaraca iz dosade posmatraju je kroz staklo vitrine. To je budućnost, ukoliko ima budućnosti, ako nastavi da piše, ako postane makar i od marginalnog značaja, kao obavezna podnožna napomena u nečijoj tezi. Fragmenti preostali posle opšteg propadanja, klasifikovani, sku- pljaju prašinu, kao kičme dinosaurusa. Beskrvni.

Predala joj je beležnicu. "Da li biste želeli kafu?" pitala je, glasom koji je trebalo da od- vrati.

"Ne želim da Vas remetim", reče Marika, ali je ipak popila kafu, vedro čavrljajući o nji- hovim planovima za zajedničku izložbu, pod nazivom "Naviše odozdo". Šarala je pogle- dom po kuhinji, posmatrajući česmu koja kaplje, smrdljivu krpu bačenu preko slavine, prastari toster s mrvicama oko postolja poput krša nakon manjeg odrona. "Zaista mi je drago što možemo biti prijateljice", rekla je pre nego što je krenula. "Berni kaže da ne- mamo ničeg zajedničkog, ali ja mislim da se stvarno dobro slažemo. Tamo su većinom muškarci." Ovo je mogla biti neka surogat verzija ženskog pokreta, pomisli Džulija, ali ni- je bilo tako: Marikin glas je smrdeo na bridž klub. "Stvarno dobro." Kako neskladno, sa onim platformama od sedam i po centimetara i onom zgodnom guzom. Od Marikinih poseta osećala se kao socijalni slučaj. Pitala se kako da je navede da prestane da dolazi, a da ne bude pregruba. I vremena joj je bilo žao, mogla je da ga iskoristi za rad. Prem- da posla sve više nije bilo.

Berni kao da nije primećivao da ona gotovo ništa ne radi. Nije više tražio da pročita što bi ona napisala u toku dana. Kad bi došao kući na večeru, opsesivno bi govorio o ga- leriji, jedući jedan za drugim tanjire špageta i cele vekne hleba, činilo joj se. Appetit mu je porastao, i odnedavno su počeli da se raspravljaju o računima za hranu i o tome ko treba da kuva i ide u nabavku. U početku su sve delili, to je bio dogovor. Džulija je hte- la da ukaže na to da pošto sad on jede duplo više od nje, on stvarno mora češće da ide u kupovinu i plaća više od pola, ali je osećala da bi bilo škrtičarenje da to kaže. Naro-

čito stoga što, kad god bi razgovarali o novcu, on bi rekao: "Ne brini, dugovi će ti biti vraćeni", kao da ona žali što mu je pozajmila za galeriju. Što pretpostavlja da je istina.

Koliko je sati? Podigni zglavak: šest i trideset. Krv izgleda da se polako zaustavlja, ali još ide, zgusnuta žitka masa u grlu. Nastavnica u internatu je jednom ušla u učionicu zuba ocrtanih krvlju. Mora da je išla kod zubara i posle nije proverila u ogledalu, ali mi smo svi bili u tolikom strahu od nje da niko ništa nije rekao i proveli smo popodne crtajući tri lale u vazi, pod nadzorom tog krvožednog osmeha. Moram da se setim da operem zube i očistim lice pažljivo, kap krvi na bradi mogla bi da uznemiri publiku. Krv, elementarna tečnost, sok života, nusprodukt rođenja, preludij smrti. Crvena značka hrabrosti. Narodna zastava. Možda mogu da dobijem posao kao sastavljač političkih govora, ako sve drugo propadne. Ali kad vam curi iz nosa, to nije ni magično niti čak simbolično, samo smešno. Nosem zakačena za geometrijsku mrežu pada u kupatilu. Nemoj biti potpuno glupa, pokreni se. Ustani pažljivo, ako krv nastavi da curi, otkaži veče poezije i sedi na avion. (Ostavljajući za sobom trag ugrušaka?) Mogla bih večeras da budem kod kuće. Berni je sada tamo, čeka me da pozovem, već je prošlo vreme.

Pridigla se, polako se pridržavajući za umivaonik, i otišla u spavaću sobu oprezno za bačene glave. Napipala je telefon i podigla slušalicu. Okrenula je 0 i zamolila telefonistkinju da je poveže. Sluša svemirske šumove iz telefona, očekujući Bernijev glas, već osećajući njegov jezik u svojim ustima. Lći će u postelju a onda će kasno da večeraju, njih dvoje u kuhinji kraj upaljenog plinskog šporeta, otvorenog da ih greje, kao što su nekad radili. (Preskočila je detalje o onome šta bi jeli. Zna da u frižideru nije bilo ničega otkako je otišla izuzev dve stare kobasice. Čak ni zemičke.) Stvari će se popraviti, vreme će se okrenuti, oni će razgovarati, ona će mu reći koliko joj je nedostajao (sigurno ima više od jednog dana kako je van kuće), tišina će se otvoriti, jezik će ponovo poteći.

Linija je zauzeta.

Ne želi da razmišlja o svom razočaranju. Zvaće ponovo kasnije. Nema više krvi, iako je oseća skorenu unutar glave. I tako će ostati, čitaće svoju poeziju, uzeće honorar i njime platiti kiriju. Šta se drugo može učiniti?

Vreme je za večeru i gladna je, ali ne može da plati još jedan obrok. Ponekad bi izveli pesnika na večeru, ponekad bi priredili zabavu gde bi mogla da se zasiti krekerima i sirom. Ovde nije bilo ničeg. Pokupili su je na aerodromu, to je bilo to. Sigurna je da nije bilo postera, nikakve reklame unapred. Mala publika, nervozna jer su samo oni tu i niko drugi, uhvaćeni kako prisustvuju pogrešnoj večeri. A ona čak ni ne izgleda kao pesnik, nosi elegantno teget odelo, komotno za stepenice i automobile. Možda bi ogrtač pomogao, nešto lelujavu i vazdušasto. Narukvice, marama?

Sela je na ivicu stolice s uspravnim naslonom, gledajući u sliku sa dve mrtve patke i irskim seterom. Treba ispuniti vreme. Nema televizora. Da čita gideonitsku Bibliju? Ne, ništa suviše naporno, ne želi da ponovo prokrvari. Za pola sata će doći da je pokupe. Onda pogledi, učtivi stisci šake, usiljeni osmesi. Posle toga opšti žamor. "Ne osećate li se izloženom onde?" pitala ju je jednom neka devojka. "Ne", odgovorila je, i nije se tako osećala, nije ona takva, ona čita samo svoje najsmirenije pesme, neće nikoga da uzne-

miri. Ali ionako joj ne veruju. U najmanju ruku ona se nikad ne napije pre nastupa kao što rade mnogi drugi. Hoće da bude fina, i svako to odobrava.

Osim ono malo gladnih, onih koji hoće da saznaju tajnu, koji veruju da postoji tajna. Oni će posle da se proguraju, zna ona, tiskajući se oko ivice, zaklonjeni mrmorom članova odbora, čvrsto držeći svežnjice pesama i s oklevanjem joj ih pružajući kao da su stranice od sirovog mesa osetljivog na dodir. Seća se kad se i sama tako osećala. Većina pesama bile bi sumorne, ali tu i tamo našla bi se pokoja da ima nešto, onu energiju, ono što se ne da definisati. *Ne radite to*, htela je da im kaže, *ne činite grešku koju sam ja napravila*. Ali šta je bila njena greška? To što je mislila da može da spase dušu, bez sumnje. Pukom rečju.

Da li sam stvarno poverovala u to? Da li sam stvarno poverovala da me jezik može uhvatiti za kosu i izvući me napolje na slobodan vazduh? Ali ako prestanete da verujete, ne možete to više da radite, ne možete da letite. I tako sam zalepljena za ovu stolicu. *Šezdesetogodišnji nasmešeni javni čovek*. Kriza vere? Vere u šta? Uskrnuće, to mi treba. Navíše odozdo. Otarasi se od tih utvara, tih izmišljotina, *on reče, ona reče*, zbrajajući sporna mesta i žalbe; dijalozi senki. Inače ništa više neće preostati do ostatak mog života. Nešto je zamrznuto.

Berni, spasi me.

Bio je tako dobar jutros, pre nego što je otišla. Opet telefon, glas leti kroz tamu prostora. Šuplja zvonjava, nešto škljocnu.

"Zdravo." Ženski glas, Marika, dobro zna ko će to biti.

"Mogu li, molim Vas, da govorim sa Bernijem?" Glupo bi bilo da se pretvara da nije prepoznala glas.

"Zdravo, Džulija", reče Marika. "Berni trenutno nije ovde. Morao je da otputuje na nekoliko dana, ali je znao da ćeš večeras zvati pa me je zamolio da svratim. Tako da ne brineš ili šta znam. Poželeo ti je uspešno veče i podsetio te da ne zaboraviš da zaliješ biljku kad se vratiš."

"O, hvala, Marika", reče. Kao da mu je ona sekretarica, kojoj ostavlja poruke za idioita od njegove žene dok on...Ne može da pita gde je otišao. Ona sama je otišla, zašto ne bi i on? Da hoće da ona zna, rekao bi joj. Rekla je doviđenja. Kad je spustila slušalicu, učinilo joj se da je čula nešto. Glas, smeh?

Nikuda nije otišao. Tamo je, u stanu. Shvatam sada: to mora da se odigrava već nedeljama, mesecima, tamo u galeriji, *Pročitala sam Vašu knjigu*, izvidanje konkurencije. Mora da sam slaboumna, svi su znali osim mene. Svrćala kod mene na kafu, ispitivala teren. Nadam se da su toliko obzirni da menjaju čaršave. Nije imao petlju da lično razgovara sa mnom, da zalijem biljku šipak, ionako je uvela. Melodrama na parking, dugi odsecci asfalta, tu i tamo mrljava gomilica pregažene životinje, da li se moj život u to pretvorio?

Dno dna u ovoj sobi usred deponija drozge, u svemiru, na mrtvom mesecu, sa dve zaklane patke i punjenim psom, zašto si to morao da učiniš na taj način, kad sam ja ov-

de, znaš da me to obogaljuje, ova iskušenja, prolaženje kroz iglene uši, zar nisi mogao da sačekaš? Tako si to dobro uredio, vratiću se i vikaću i vrištaću, a ti ćeš sve poricati, gledaćeš me, veoma hladno, i reći, *O čemu to govoriš?* A o čemu ću govoriti, možda grešim, nikada neću saznati. Krasno.

Skoro je vreme.

Stići će, dvojica mladića koji su učtivi i koji još nemaju stalno radno mesto. Sešće na prednje sedišta njihovog volva, i celim putem, vozeći se između nanosa snega napada-log do sredine telefonskih stubova, dvojica mladića će raspravljati o vrlinama automobila koji pripada onom što ne vozi nego sedi na zadnjem sedištu nogu savijenih u skakavac pozi.

Neće biti u stanju ništa da kaže. Gledaće sneg kako pada na vetrobran i kako ga od-mah zatim brisači uklanjaju, a on će biti crven, biće poput čvrstog crvenog zida. Prekr-šenje, to ona mrzi, obećali su jedno drugom nikada da ne lažu.

Stomak pun krvi, glava puna krvi, gori do usijanja, najzad oseća, taj bes što se dugo skupljao, energiju, reći što joj se roje pred očima poput pčela u proleće. Nešto je glad-no, nešto se umotava u klupko. Dugačka pesma se sklupčava i otklupčava tik ispred ve-trobrana, gde pada crveni sneg, sve oživljavajući. Parkiraju vrli automobil i dvojica mla-dića je uvode u auditorijum, sivu kocku troske, gde skup učtivih lica čeka da čuje poru-ku. Ruke će pljeskati, nešto će se reći o njoj, ništa zapanjujuće, ona treba da bude do-bra za njih, oni mora da otvore usta i progutaju je, kao vitamin, kao bljutavi lek. Ne. Ne-ma sladunjavog identiteta, stegnuće se da to predupredi. Zakoračiće preko bine, sklup-čanih reči, otvoriće usta i prostorija će eksplodirati u krvi.

(S engleskog prevela Zia Gluhbegović)